

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Негізінен, халықаралық актілерде көбінесе балалардың жалпы құқықтары мен негізгі бостандықтары көзделген. Ал, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың негізгі әлеуметтік құқықтарын анықтамаған, яғни қиын жағдайға тап болған балалардың (жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар) әлеуметтік құқықтарын айқындайтын халықаралық актілерлердің болмауының өзі, кейбір мемлекеттер осындай балалардың әлеуметтік құқықтарының жүзеге асырылуын толықтай қамтамасыз етпеуіне әкеліп соғуы мүмкін. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынан айырылған балалардың тұрғын үйге қол жетпеу проблемалары да осындай халықаралық актілер мен ұлттық заңнамалардың болмауынан және дұрыс жүйеленбеуінен туындап отыр.

Тақырыпты қорытындылай келе, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтарын әлеуметтік қорғау үшін және де осындай балалардың санын болашақта азайту үшін әлі де көптеген зерттеу жұмыстарын жүргізіміз керек. Сондықтан, осы тақырып қазір де және болашақта да өзекті мәселелердің бірі болып қалмақ.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. [bsmu.by>downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf](http://bsmu.by/downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf), Стаття 14, Закон Республики Беларусь «О гарантиях по социальной защите детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей», 2005, 21 декабря, №73-3.
2. bala-kkk.kz, 20-бап, БҰҰ Бала құқықтары туралы конвенция, 1989.
3. [kzdocs.docdat.com>docs/index-37534.html](http://kzdocs.docdat.com/docs/index-37534.html), 5-10 бап, «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы» 2000 ж. 13 желтоқсандағы № 113-II Қазақстан Республикасының Заңы.
4. kk.wikipedia.org
5. [kzdocs.docdat.com>docs/index-37534.html](http://kzdocs.docdat.com/docs/index-37534.html), 33- бап, «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы» 2000 ж. 13 желтоқсандағы № 113-II Қазақстан Республикасының Заңы.
6. [fnsk.kz>images/content/kaz/zakon_3.pdf](http://fnsk.kz/images/content/kaz/zakon_3.pdf), «Тұрғын үй қатынастары туралы» 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94-1 Қазақстан Республикасының Заңы (2011.06.01. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен).
7. [bala-kkk.kz>kk/node/388](http://bala-kkk.kz/kk/node/388), Қазақстан Республикасының баланың құқықтары туралы Заңы, 2002 жыл 8 тамыз, N 345.
8. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне «жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйге құқықтарын қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына салыстырмалы кесте.
9. [bsmu.by>downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf](http://bsmu.by/downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf), Закон Республики Беларусь «О гарантиях по социальной защите детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей», 2005, 21 декабря, №73-3.

УДК 341.231.14:349.244.5-053.2

БАЛА ЕҢБЕГІН ҚАНАУМЕН КҮРЕСТІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Қожагелді А.С.

ainura.kozhageldi@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Евразия ұлттық университеті, Заң факультеті, 2 курс студенті.

Ғылыми жетекші –халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы Зукай Ж.З.

Қазіргі таңда, бүкіл әлемде бала еңбегі, балалардың еңбегін қанау өзекті мәселелердің бірі болып қалуда. Бала еңбегі проблемасы бүкіл әлемде: өнеркәсібі дамыған елдерде де, дамушы елдерде де орын алып отыр. Бала еңбегі оның денесінің дамуы мен психоэлеуметтік дамуына үлкен, кейде оңалмайтын нұқсан келтіреді. Өйткені, балалардың көпшілігі ең сорақы, ауыр, олардың денсаулығына және өміріне елеулі зиян келтіретін жұмыстарға тартылуда.

Балалар құқығы жөніндегі сараптамалық қоғамдастық балалар қоғамдағы ең әлсіз топ болып саналады және олардың толыққанды дамуы үшін неғұрлым қолайлы жағдай жасайтын арнайы заңдық және әлеуметтік механизмдерді ұдайы қажет ететінін растайды. Олардың қатарына кәмелеттік жасқа толмаған тұлғалардың құқықтары, еркіндіктері мен заңды мүдделерін дұрыс қамтамасыз етудің негізін, тәртібі мен тәсілдерін жеке-жеке реттейтін халықаралық құқықтық актілер жиынтығы жатады.

Ең алғашқысы болып, 1989 жылы 20 қарашада БҰҰ Бас Ассамблеясы қабылдаған Бала құқықтары туралы конвенция. Аталған конвенцияның 1-бабы бойынша 18 жасқа толмаған жеткіншек «бала» деп саналады. Ал кейбір жағдайларда жергілікті ұлттық заңдар бойынша кәмелеттік жас одан ерте көрсетілуі мүмкін.

192 мемлекет ратификациялаған Бала құқықтары туралы конвенцияға сәйкес, бала еңбегін эксплуатациялауға, яғни балалардың еңбегін қанауға тыйым салынған. Атап айтқанда, осы конвенцияның 32–бабына сәйкес, бала өзінің денсаулығына, білімі мен дамуына қауіп төндіретін жұмыс тапсырылған жағдайда қорғау құқығына ие. Сонымен қатар, мемлекет жұмысқа алуда бірінші кезекте адамның ең төменгі жас мөлшері мен еңбек жағдайына қатысты талаптарды белгілеуі керек. Осы мақсатта мемлекет халықаралық құжаттардың тиісті ережелеріне сүйене отырып:

- а) жұмысқа қабылдаудың ең төменгі жас мөлшерін;
- ә) жұмыс уақытының ұзақтығы мен еңбек ету жағдайына қажетті талаптарды анықтайды;
- б) осы баптың тиімді түрде жүзеге асырылуын қамтамасыз ету үшін жазаның тиісті түрін немесе басқа да санкцияларды қарастырады [1].

Осы тұрғыда, Женевада 1973 жылы 6 маусымда Халықаралық еңбек ұйымы Бас конференциясының 58-сессиясы қабылдаған Жұмысқа қабылдау үшін ең төменгі жас туралы конвенцияны (138-конвенция) айтып кетуіміз жөн деп ойлаймыз. Халықаралық еңбек ұйымының Ең төменгі жас туралы №138 конвенциясы жұмысқа орналастыруға болатын ең төменгі жас мөлшерін міндетті орта білімді алып бітіру жасынан төмен емес белгілеуге шақырады. Аталған конвенцияның 9 бабы, 3 тармағына сәйкес, «Ұлттық заңнамамен немесе ережелермен не биліктің құзіретті органымен кәсіпкермен де белгіленуі тиісті тізілімдер немесе басқа да құжаттар белгіленеді; мұндай тізілімдер немесе құжаттар кәсіпкер жалдаған немесе оған жұмыс істейтін жасы он сегізден кіші тұлғалардың егер бұл мүмкін болса, тиісті түрде куәландырылған тегі мен жасын немесе туған күнін көрсетеді». Осылайша, жұмыс беруші кәмелет жасына толмаған қызметкерлер үшін жеке есеп жүргізуге міндетті [2]. Қазақстан Республикасында жұмысқа қабылдауға болатын ең төменгі жас 16 жас деп белгіленген.

Тағы бір бала еңбегін қанаумен күрес жөніндегі халықаралық акілердің бірі ретінде, ХЕҰ Бала еңбегінің ең сорақы түрлерін жою жөніндегі шараларды жылдам қолдану және ондай еңбекке тыйым салу туралы 1999 жылғы №182 конвенциясы болып табылады. Бұл конвенцияның 3-бабы бала еңбегінің ең сорақы түрлері деп мынадай түрлерді айқындайды:

- а) құлдықтың барлық түрлері немесе құлдыққа ұқсас тәжірибе, мәселен, балаларды сату

немесе оларды саудалау, борыштық кіріптарлыққа салу және басыбайлылық, сондай-ақ, мәжбүрлі немесе міндетті еңбек, соның ішінде балаларды қарулы қактығыстарға қатыстыру үшін мәжбүрлі немесе міндетті тарту;

в) баланы жезөкшелік, порнографиялық өнім дайындау немесе порнографиялық таныстырылымдар мақсатында пайдалану, соған азғыру немесе ұсыну;

с) балаларды заңға қайшы іс-қызметте, атап айтсақ, тиісті халықаралық келісімдерде айқындалғандай, есірткі өндіру немесе сату үшін пайдалану, азғыру немесе ұсыну;

д) атқарылатын сипаты немесе шарттарына қарай балалардың денсаулығына, қауіпсіздігіне немесе адамгершілік қасиеттеріне зиян келтіре алатын жұмыс [3].

1989 жылы 20 қарашада қабылданған Бала құқықтары туралы Конвенцияны Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңестің 1994 жылғы 8 маусымдағы Қаулысымен бекіткен. Бұл – Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейінгі бекітілген алғашқы халықаралық құжаттардың бірі. 2002 жылдың 8 тамызында «Қазақстан Республикасындағы бала құқықтары туралы» заң қабылданды, бұл заңға Конвенцияның негізгі ережелері, сондай-ақ қолданыстағы заңнама құрамында бар ережелер кірді.

Сонымен бірге, Қазақстан қосымша халықаралық құжаттарды ратификациялады:

1.1999 жылғы Бала еңбегінің ең нашар түрлерін жою жөніндегі шұғыл шаралар мен тыйым салу туралы Женева Конвенциясы (Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 26 желтоқсандағы Заңымен ратификацияланған); Ең нашар түрлері ретінде құлшылықтың барлық түрі немесе балаларды сату, оларды борыштық кіріптарлыққа және шаруа ретіндегі тәуелділікке мәжбүрлеу, қарулы жанжалда пайдалану үшін азғырып көндіру, жезөкшелікпен айналысу, есірткі өндіру және сату үшін пайдалану, баланың денсаулығына, қауіпсіздігіне немесе имандылығына атқарылатын сипаты мен шарты бойынша зиян келтіруі мүмкін жұмысқа тарту жатады.

2. 1989 жылғы Конвенцияға Балаларды саудалау, балалар жезөкшелігі мен балалардың арнайы шығармаларына қатысты баланың құқықтары туралы Қосымша хаттама (Қазақстан Республикасы 2001 жылы 4 шілдедегі Заңымен ратификациялаған);

3.1973 жылғы Жұмысқа қабылдауға арналған ең төменгі жас туралы Женева Конвенциясы (Қазақстан Республикасы 2000жылы 14 желтоқсанындағы Заңымен ратификациялаған); Бұл құжаттың 1-бабына сәйкес, Қазақстан бала еңбегін тиімді басқару саласында ұлттық саясатты жүзеге асыруға және жасөспірімдердің дене бітімі мен ой-өрісінің дамуына толық сәйкес келетіндей жұмысқа қабылдау үшін ең төменгі жас деңгейін біртіндеп көтеріп отыруға міндетті.

1994 жылы Бала құқықтары туралы БҰҰ Конвенциясын ратификациялаған сәттен бастап, Қазақстан Үкіметі балаларды қорғауға арналған халықаралық құқықтың негізгі ережелерін қолданыстағы заңнамаға имплементациялау бойынша жеткілікті жұмыс жүргізді. Баланың құқықтық мәртебесі мемлекеттік маңызы бар мәселелер қатарына жатады, бұл Қазақстан Республикасы Конституциясының 27-бабында көрсетілген, онда неке мен отбасы, аналық, әкелік және балалық шақ мемлекеттің қорғауында болатындығы туралы айтылған.

Сонымен бірге, Қазақстандағы ұлттық заңнаманың да бала еңбегін қанаумен күрес жөніндегі мәселелерді реттеуді қарастыратынын айту қажет. Қазақстан Республикасының бала еңбегіне қатысы бар заңдары мен құқықтық актілеріне:

1.Қазақстан Республикасы Конституциясының 17-бабының 2-тармағы сәйкес балаларды азаптаудан, оған зорлық-зомбылық жасаудан, басқадай қатыгездік немесе адамдық қадір-қасиетін қорлайтындай жәбір көрсетуден не жазалаудан қорғайды. Ал, 24-бабының 1-тармағында бойынша әркімнің еңбек ету бостандығына, қызмет пен кәсіп түрін еркін таңдауына құқығы бар. Осы баптың 2-тармағы бойынша әркімнің қауіпсіздік пен тазалық талаптарына сай еңбек ету жағдайына, еңбегі үшін нендей бір кемсітусіз сыйақы алуына, сондай-ақ жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғалуға құқығы бар екендігіне кепілдік беріледі [4].

2.ҚР Еңбек Кодексінің 4-бабы бойынша, бала еңбегінің ең сорақы түрлерін жоюды ұлттық

еңбек заңнамасының бір шешуші принципі ретінде белгілейді. Соған қоса, кәмелеттік жасқа толмағандарды жұмысқа қамту мәселесін жеке бөлімде қарастырып, бала еңбегінің алдын алу және оны жою мақсатында 18 жасқа толмаған қызметкерлерді мейлінше жоғарғы дәрежеде қорғау деңгейін қамтамасыз етеді. Ал, жұмысқа қабылдауға болатын ең төменгі жас мөлшерін 16 жас деп белгілейді[5].

3.2002 жылдың 8 тамызындағы «Қазақстан Республикасындағы бала құқықтары туралы» № 345-ІІ ҚР заңының 16 бабы баланың еркін еңбек құқығын белгілейді; баланы ауыр дене еңбегіне және зиянды және (немесе) қатерлі еңбек жағдайлары бар жұмысқа қабылдауға немесе тартуға тыйым салады.[6]

4.ҚР Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы Кодексінің 12 бөлімі толық кәмелеттік жасқа жетпегендердің құқықтарына нұқсан келтіретін заң бұзушылықтар жайында (111-117 баптары) айтылған.

5.ҚР Қылмыстық кодекстің 132,133 баптары: кәмелетке толмаған адамды есірткілік немесе басқа да есеңгірететін заттарды медициналық емес тұрғыда тұтынуға не спирттік ішімдіктерді ұдайы тұтынуға, не жезөкшелікпен, қаңғыбастықпен немесе қайыршылықпен айналысуға тарту; кәмелетке толмаған адамды сатып алу-сату немесе оған қатысты өзге де мәмілелер жасасу, сол сияқты оны пайдалану не азғырып-көндіру, тасу, беру, жасыру, сондай-ақ пайдалану мақсатында өзге де әрекеттер жасауға тыйым салынады.

Халықаралық еңбек ұйымының мәліметінше, дамушы елдерде 250 млн.нан астам балалар заңсыз еңбекке тартылуда. Соның ішінде 153 млн. жұмысшы балалар -Азияда, 80 млн.- Африкада және 17 млн.-Латын Америкасында өмір сүріп жатыр. Құқық қорғаушылардың белгілеуінше, балалардың көпшілігі олардың физикалық, эмоционалдық және моральдық дамуына зиян келтіретін жағдайларда жұмыс жасауда. Балалардың еңбегі көптеп тартылатын салалар: құлдық, жезөкшелік, порнография, қарулы қақтығыстарға қатысу, ауыл шаруашылығы, құрылыс, шахта, фабрика және зауыттарда орын алады.

Сонымен қоса, әлемдегі жұмыс жасайтын балалардың көпшілігі (69%) ауыл шаруашылығында жұмыс істеуде. Олар мақта, темекі, күріш, кофе, какао және қант қамысын жинайды.Сонымен қоса, балалар еңбегін қанайтын мемлекеттер тізімінің арасында Мьянма сияқты мемлекет басымдыққа ие. Мьянмада кішкентай жұмыскерлер көбінесе күрішті, қант қамысын және каучук жинауда байқалады. АҚШ Еңбек министрлігінің есебіне сәйкес, бала еңбегін қанаудың фактілері көптеп кездесетін мемлекеттердің қатарына: Үндістан, Бразилия, Бангладеш, Қытай және Филиппины мемлекеттерін жатқызамыз.Ал ең көшбасшы мемлекеттер: Сомали, Непал, Ауғаныстан, Пәкістан, Шри-Ланка және Солтүстік Корея мемлекеттері болып табылады [7].

БҰҰ-ның мәлімдемесі бойынша, балалардың құлдыққа алынудың және заңсыз еңбекке тартылуының басты себебі болып кедейлік саналады. Мысалы, Қытайды алатын болсақ, әсіресе мемлекеттің оңтүстік-батыс өңірінде тұрғындардың көпшілігі кедей болғандықтан, балалардың еңбегін қанау құбылысы аса кең түрде дамуда. Өйткені, 7-8 жастағы балалардың еңбекке тартылуын аңғаруымызға болады. Осы жасөспірімдердің барлығы өте қауіпті өндірістік аймақтарда жұмыс істей тұрып, өте төмен жалақы алады[8]. Әрине, олардың барлығы да өндірісте ресми тіркелмеген және олардың арасындағы өлім деңгейі өте жоғары көрсеткішке ие болып отыр. Тіпті көптеген ата-аналар өздерінің қаржылық жағдайын жақсарту үшін немесе қарыздарын өтеу үшін өз балаларын сатады.

Енді Қазақстандағы бала еңбегін эксплуатациялау мәселесін талдауға сәт келді деп ойлаймыз. Кейінгі жылдары Қазақстан Республикасының түрлі өңірлерінде жүргізілген зерттеулер көрсеткендей, бала еңбегі проблемасы Қазақстан үшін де өзекті. Республикада жыл сайын бала еңбегін қанаудың алдын алу және ескерту маңыздылығы артуда. Халықаралық еңбек ұйымының мәліметтеріне сәйкес, Қазақстан Республикасында бала еңбегін қанаудың түрлері

және саласына: ауыл шаруашылығында, құрылыста, жеке меншік өнеркәсіптерде жасына қарамастан келісім шарттарын бұзу арқылы бала еңбегін қанау жатады. Балалар көшелер мен базарларда әр түрлі қызмет түрлерімен: азық-түлік тауарларын немесе ұсақ тұтыну тауарларын көшелерде сатумен; аяқ киім тазалаумен, машиналарды жуумен, қоқысты ақтарумен, қайыршылықпен және т.б. айналысады. Олар еңбекпен байланысты факторлардың әсеріне ұшырап қана қоймай, сонымен қатар қоршаған ортадағы тәуекел факторларынан – ауа құрамындағы зиянды газдан, қудалаудан, мазақ етуден және зорлық-зомбылықтан қорғалмаған. Көшелердегі жұмыстарда гендерлік айырмашылық та байқалады: мұнда көбінесе қыз балларға қарағанда, ұл балалар жиі кездеседі, алайда көшеде тұрушы және жұмыс жасаушы қыз балалардың басқа жұмысымен қатар жезөкшелікке тартылуы жиі ұшырасады.

Айта кететін бір жайт, 2008-2009 жж. дағдарыс кезеңінде қалалық жерлерде де, ауылдық жерлерде де бала еңбегін ел экономикасында пайдалану жайттары өсті. Экономикалық дағдарыс мақта және темекі жинаумен шұғылданатын балаларға тіптен айрықша әсер етті, олар көп жағдайда сапалы медициналық қызметке қол жеткізе алмайды, нашар баспана жағдайынан, ұдайы шаршаудан, ашқұрсақтықтан және темекі жапырақтарын өңдеу үй-жайларындағы жоғары дымқылдығы, ластығы, әлсіз желдетілуі мен жарықтың түсуі, төмен температура, рұқсат етілген нормадан асатын ауыр заттарды көтеру және тасу, ұзақ уақытқа созылатын дене еңбегі және толыққанды демалыстың жоқтығы және т.б. факторлардан зардап шегеді.

Қорытындылай келе, қазіргі таңда бала еңбегін қанау көптеген мемлекеттерде кең таралуда және балалардың орта жасы 5 жастан 10 жасты құрайды. Миллиондаған балалар бақытты балалық шақты армандауда. Бірақ, армандағанмен де балалардың еңбегі қаналып жатыр. Ал балалық шақ бұл ешқашанда оралмайтын, теңгерілмейтін яғни қалпына келмейтін өмірдегі әлеуметтік деңгейдің бір сатысы.

Сөзсіз, балалардың еңбегінің қаналуының ең басты себебі болып отбасының төмен материалдық жағдайы табылады. Сондықтан да бала еңбегін эксплуатациялаудың өсу деңгейін төмендету үшін ең біріншіден мемлекеттегі экономикалық проблемаларды шешу керек.

Дегенмен, Қазақстанда бала еңбегін эксплуатациялау, соның ішінде оның ең нашар түрлерінің алдын алу бойынша шаралар қолдануда. Бұл тақырып жабылмай, оған көп көңіл бөлінеді. Қойылған міндеттердің шешіміне барлық деңгейдегі бүкіл мемлекеттік аппарат, орындаушы, құқық қорғау сот органдары жұмыс атқарады. Өткізіліп жатқан жұмысқа белсенді түрде үкіметтік емес ұйымдар және қоғамдастық тартылады.

Бірақ, қол жеткен нәтижелер атқарылып жатқан жұмыстардың жеткіліксіз екенін көрсетеді. Бала еңбегін қолданудың анықталған фактілері бүкіл көлемді көрсетпейді. Сондықтан, қолданылған шаралар барабар емес, кешікпелі сипатта болады. Негізгі себебі жағдайға дұрыс баға бермеу, сонымен қатар, қоғамның және тұрғындардың болып жатқан оқиғаларға немқұрайлы көзқарасы.

Сондықтан, барлық БАҚ және басқа каналдар арқылы тұрғындарға бала еңбегін қолдану мәселелері, қолданып жатқан шаралар және оның нәтижелері туралы тұрақты түрде жеткізу қажет. Сонымен қатар, БАҚ қолдану арқылы қоғамға бала еңбегін қолданудың заңсыз түріне шыдамсыздық танытатын әлеуметтік тәртіп үлгісін күштеп тану керек. Басқа сөзбен айтқанда қоғамды балалар үшін әлеуметті жауапты ету.

Сонымен қоса, заңдарды нақты орындау тетіктері әлсіздігінің бала еңбегін құқықтық қорғауды қамтамасыз етуге мүмкіндік бермеуі жалпыға танымал факт болып табылады. Сондықтан да, қолданыста жүрген заңнамаларды әрі қарай реформалау және оны халықаралық заңнамалармен сәйкес келтіру қажет. Әсіресе, бұл ведомстволық және заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілер деңгейінде өте қажет.

Ерекше орын балалармен жұмысқа берілу керек. Мектепте және мектепке дейінгі мекемелерде оқу және тәрбие процессі арқылы балаларға әсер ететін арнайы шаралар қабылдау

кажет.

Ұсынылған бала еңбегінің алдын алу шараларының тиімділігін арттыру әдістері толыққанды болып табылмайды. Бірақ, олар осы бағыттағы дұрыс ұстанымды және стратегияны әзірлеуге мүмкіндік береді. Сондықтан жасалған ұсыныстардың негізгі мақсаты осы мәселе бойынша үйлестірілген мемлекеттік саясатты әзірлеу ғана емес, сонымен қатар оған азаматтық құқықтық санасы бар қоғамды тарту.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1.1989 жылғы Бала құқықтары туралы Конвенция <http://www.un.org>
- 2.ХЕҰ жұмысқа қабылдайтын ең төменгі жас туралы №138 Конвенциясы <http://www.un.org>
- 3.Халықаралық еңбек ұйымының бала еңбегінің ең сорақы түрлерін жою жөніндегі шараларды жылдам қолдану және ондай еңбекке тыйым салу туралы №182 конвенциясы <http://www.un.org>
- 4.Қазақстан Республикасы Конституциясы
- 5.Қазақстан Республикасы Еңбек кодексі
- 6.«Қазақстан Республикасындағы бала құқықтары туралы » № 345-II ҚР заңы <http://www.adilet.gov.kz/ru>
- 7.«Борьба против эксплуатации детского труда» 13 бет, Международное бюро труда, Мәскеу 2002 жыл. ISBN 92-2-413241-3
- 8.Меркулова Н.Б. Детский труд // Социологические исследования. 1997. № 5, 23 бет.
9. <http://www.egemen.kz> Егемен Қазақстан, «Бала еңбегін қанау азайғанмен, жойылар емес», Айгүл Сейілова, 1 қараша 2013 жыл.

УДК 341.96

**СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ РЕГУЛИРОВАНИЯ
ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВАХ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН.**

Макишева А. М.

anara_1002@mail.ru

Студент юридического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Республика Казахстан
Научный руководитель – А. Сабыров

С первых дней установления своей независимости и суверенитета, Республика Казахстан предпринимает активные действия, направленные на развитие инвестиционного законодательства, поэтому одним из ключевых моментов со стороны государства является проведение эффективной инвестиционной политики.

В целом, в мировой практике сложилось три подхода к национально-правовому регулированию иностранных инвестиций. В странах с развитой рыночной экономикой (США, Германия, Великобритания, Франция, Австрия и др.) специальных законов об иностранных инвестициях нет, к деятельности иностранных инвесторов применяются те же нормы и правила, что и к деятельности других субъектов гражданского оборота, т. е. нормы гражданского, торгового (коммерческого) законодательства и других отраслей национального законодательства. Вместе с тем, существуют определенные ограничения в деятельности иностранных инвесторов. Как правило, это проявляется в установлении перечня отраслей экономики, участие в которых нежелательно или ограничено, а также в установлении специальной процедуры получения разрешения иностранным инвестором для осуществления